

18. Cherepovska O., Serbo E. The use of fitness directions as prevention and one of the means of combating stress among student youth. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2020. – Issue 2 (122). P. 187-190.

19. Yachnyuk M., Yachnyuk I., Yachnyuk, Yu., Horodynskiy S. Modern fitness technologies in health and recreational activities of middle-aged women. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2020. – Issue 7 (127). P. 180-184.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).17

УДК: УДК 378.147:[351.743:796](477)(045)

Любич Р. І.,
доктор філософії, заступник начальника кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України, м. Харків
Хацяюк О. В.,
заслужений тренер України,
старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3 Харківського
національного університету внутрішніх справ, м. Харків, викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки
факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту Національної гвардії України, м. Київ
Гарбуз С. В.,
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського
національного університету Повітряних Сил Збройних Сил України імені Івана Кожедуба, м. Харків
Бутенко А. Є.,
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, м. Київ
Каплюк Д. Д.,
старший викладач кафедри фізичного виховання спеціальності фізичної підготовки і спорту
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, м. Київ
Литвиненко А. І.,
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, м. Київ

СУЧАСНІ ТРЕНУВАЛЬНІ КОМПЛЕКСИ ФІЗИЧНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ВПРАВ СПРЯМОВАНИХ НА ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Підсумовуючи результати аналізу науково-методичної літератури встановлено, що актуальним питанням розроблення комплексів фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують готовність представників інституцій сектору безпеки і оборони України до службово-бойової діяльності – присвячено недостатню кількість наукових праць.

Головною метою дослідження є розроблення та апробація навчально-тренувальних комплексів фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності (СБД).

В процесі емпіричного дослідження розроблено та апробовано навчально-тренувальні комплекси фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБД.

Результати дослідження впроваджені у систему професійної освіти майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України. Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення функціональних комплексів попутного фізичного тренування майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України.

Ключові слова: військово-прикладні навички, готовність, засоби фізичної підготовки, комплекси, майбутні офіцери, професійна освіта, спеціальна фізична підготовка, фізична підготовка, фізичні якості

Liubchich Ruslan, Khatsaiuk Oleksandr, Garbuz Sergij, Butenko Anton, Kapliuk Dmytro, Lytvynenko Andrii. Modern training complexes of physical and special exercises aimed at solving the tasks of professional orientation of future officers. On the basis of an analytical review of special scientific literature, it was established that insufficient number of scientific papers are devoted to the urgent issue of developing highly functional complexes of special physical exercises that ensure the readiness of servicemen for service and combat activities.

The main goal of the study is the development and approval of educational and training complexes of physical and special exercises that ensure the formation of the readiness of future officers to perform assigned tasks in various conditions of service and combat activity.

In the process of empirical research, we have developed and tested educational and training complexes of special physical exercises that ensure the formation of the readiness of future officers to perform assigned tasks in various conditions of service and combat activity. A comparative analysis of the results of the pedagogical experiment shows an increase in the percentage of Eg cadets compared to representatives of Kg with a high level of professional competence formation – by 32%. In the process of comparing the

results of the experiment before and after it was carried out, it was established that: among the representatives of Kg, the empirical values of the criterion χ^2 are less than the critical one, the characteristics of the compared groups coincide at the significance level of 0.05; in Eg, the empirical values of the χ^2 criterion are greater than the critical one, the reliability of the difference in the characteristics of the compared groups is 95%.

Keywords: military applied skills, readiness, means of physical training, complexes, future officers, professional education, special physical training, physical training, physical qualities

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Враховуючи реалії сьогодення прослідковується актуальність підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів для потреб інституцій сектору безпеки і оборони України. Необхідно також підкреслити, що виконання завдань за призначенням військовослужбовцями різних категорій інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) вимагає від них високої фізичної та спеціальної фізичної підготовленості, адже без необхідного рівня розвитку фізичних якостей та військово-прикладних навичок неможливо виконати завдання за призначенням.

Фізична готовність – це фізичний стан військовослужбовця, який забезпечує його високу працездатність під час виконання ним завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності, який характеризується необхідним фізичним розвитком, функціональним станом організму індивіда та рівнем фізичної (спеціальної фізичної підготовленості).

Необхідний рівень фізичного розвитку військовослужбовця забезпечує його стійкість до впливу несприятливих факторів службово-бойової діяльності (СБД). Вище викладене підкреслює важливість удосконалення системи фізичної та спеціальної фізичної підготовки представників інституцій СБОУ, зокрема – майбутніх офіцерів.

У розрізі майбутнього емпіричного дослідження необхідно виділити, що саме від рівня професійної підготовленості офіцерів (рівня сформованості професійних компетентностей), їхнього вміння швидко та вірно орієнтуватися у складних умовах СБД, приймати виважені рішення – значною мірою залежить успіх виконання завдань за призначенням підлеглим особовим складом. Тому важливість якісної та ефективної організації професійної освіти майбутніх офіцерів інституцій СБОУ в реаліях сьогодення є очевидною, а пошук раціональних та ефективних педагогічних моделей, організаційно-педагогічних умов (методик, високофункціональних навчально-тренувальних комплексів, методик тощо) – є актуальним та своєчасним.

Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт: кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії НГУ; кафедри вогневої та спеціальної підготовки факультету СБД Київського інституту НГУ; кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил ЗСУ ім. Івана Кожедуба та кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Військового інституту телекомунікацій та інформатизації ім. Героїв Крут (ініціативний науковий проєкт «Функціональність», 2020-2023 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій (1 етап) у обраному напрямі наукової розвідки дозволив визначити низку наукових праць: Т. Білоуса [1], Ю. Ненька [8], М. Боровика [2], Н. Височіної, Л. Гуніної, О. Хацаюка, Л. Котляренка, Р. Головащенко, А. Івченко [3] та інших учених і практиків (О. Богданюка, А. Бухуна, М. Демента, І. Зайцева, Я. Павлова, І. Палачаніна) – у яких розкриваються актуальні питання організації системи професійної освіти майбутніх офіцерів-правоохоронців.

В процесі подальшого моніторингу спеціалізованої науково-методичної літератури (Інтернет-джерел) нашу увагу привернули наукові праці: М. Корчагіна [6], Г. Грибана [4], В. Добровольського [5], В. Откидача [9] та інших фахівців (Д. Грищенко, В. Кирпенка, А. Одерова, А. Турчинова, Ю. Фіногенова, Ю. Чернявського) – у яких розкриваються особливості формування фізичної (спеціальної фізичної) готовності представників інституцій СБОУ.

Не менш цікавими, виконаними на високому науково-методичному рівні є напрацювання учених: О. Khatsaiuk, M. Medvid, V. Maksymchuk, O. Kurok, P. Dziuba, V. Tyurina (та інш.) [12], В. Откидача [10], Р. Любича [7], В. Пронтенка, О. Старчука, О. Гусака, А. Дятела, І. Хлібовича, К., Плеви, О. Рябухи [11] та інших фахівців обраного напрямку наукової розвідки (А. Забори, І. Ковальова, І. Маріонди, О. Моргунова, О. Ольхового, Ю. Самсонова) – у яких визначаються ефективні педагогічні моделі (технології), організаційно-педагогічні умови (тощо), які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до службово-бойової діяльності із акцентованим використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки.

На підставі аналітичного огляду спеціальної науково-методичної та довідкової літератури (спеціалізованих Інтернет-джерел) членами науково-дослідної групи встановлено, що актуальним питанням розроблення високофункціональних комплексів фізичних та спеціальних фізичних вправ, які забезпечують готовність представників інституцій СБОУ до службово-бойової діяльності – присвячено недостатню кількість наукових праць. Це підкреслює актуальність, своєчасність та практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення та апробація навчально-тренувальних комплексів фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

8) провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі організації системи професійної освіти майбутніх офіцерів-правоохоронців;

9) здійснити аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі формування фізичної (спеціальної фізичної) готовності представників інституцій СБОУ;

10) визначити ефективні педагогічні моделі (технології), організаційно-педагогічні умови (тощо), які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до службово-бойової діяльності із акцентованим використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки.

Методи дослідження: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу, шкалювання). Крім цього використано особистий досвід організації системи фізичної

та спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців інституцій СБОУ.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі подальшої дослідно-аналітичної роботи (2 етап), на підставі аналізу спеціальної та довідкової літератури [1, 5, 7, 11, 12], членами науково-дослідної групи (НДГ) встановлено, що ефективність виконання завдань за призначенням військовослужбовцями інституцій СБОУ напряму залежить від рівня сформованості професійних компетентностей. Необхідно підкреслити, що рівень фізичної (спеціальної фізичної підготовленості) представників зазначеної вище категорії забезпечує їхню готовність до службово-бойової діяльності.

Беручи до уваги вище викладене, враховуючи досвід бойових дій та досвід організації системи професійної підготовки військовослужбовців різних категорій інституцій СБОУ – членами НДГ розроблені сучасні високофункціональні навчально-тренувальні комплекси (НТК) фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують вирішення завдань військово-професійної спрямованості (забезпечують готовність представників досліджуваної категорії до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБД, табл. 1).

Перелічені у табл. 1 навчально-тренувальні комплекси планується реалізувати в системі професійної освіти майбутніх офіцерів (на прикладі курсантів КІНГУ та НАНГУ), зокрема – під час форм фізичної підготовки. Необхідно підкреслити, що до змісту перелічених вище навчально-тренувальних комплексів (із відповідним навчально-методичним та матеріально технічним забезпеченням) увійшли фізичні вправи, прийоми та дії, які забезпечують виконання завдань покладених на Національну гвардію України (Закон України про Національну гвардію України, ст. 2).

Таблиця 1

Навчально-тренувальні комплекси фізичних та спеціальних вправ

№ та спрямованість навчально-тренувального комплексу (засоби контролю)	Характеристика навчально-тренувального комплексу (завдання)	Засоби фізичної та спеціальної фізичної (бойової) підготовки
№1 – спрямований на підготовку до спеціальних операцій в гірській місцевості та у лісі. Фізичні вправи для контролю особового складу що діє в горах та лісі: підтягування на перекладині звичайним та зворотнім хватом; комплексна акробатична вправа; лазіння по канату чи жердині в бронежилеті; біг на 5-10 км в повному бойовому спорядженні; згинання, розгинання рук в упорі лежачи; подолання стінки на скеледромі; згинання, розгинання рук в упорі на брусах в бронежилеті IV чи VI класу захисту; пересування на полі бою, потайне висунення до об'єкта противника (норматив № 2 з тактичної підготовки); рух по азимуту; (норматив №4 з військової топографії); прийоми бою зі зброєю, прийоми самострахування, виконання комплексу рукопашного бою на 16 рахунків; навчальні сутички з рукопашного бою за спрощеними правилами, або прості єдиноборства.	1) під час практичних занять з тактичної підготовки (відпрацювання тактичних завдань в умовах гірської місцевості та лісі) в/с виконують вправи та дії із використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки, які безпосередньо впливають на підвищення фізичної готовності до такого виду військово-професійної діяльності (бойових операцій); 2) в даному комплексі формуються основні фізичні якості: сила, спритність та витривалість, вдосконалюються навички з просторового орієнтування (перелічені вище завдання відпрацьовуються під час навчальних занять, польових виходів, під час пересувань до місць проведення занять та на тактичному полі тощо).	вправи на загальну витривалість біг на 1 та 3 км.; крос на 3 – 5 км; марш кидок на 5 – 10 км. у складі підрозділу з попутним подоланням підйомів та спусків та подоланням природних та штучних перешкод в тому числі водних; підтягування на перекладині звичайним та зворотнім хватом в бронежилеті IV чи VI класу захисту; лазіння по канату чи жердині в бронежилеті IV чи VI класу захисту; згинання, розгинання рук в упорі лежачи в бронежилеті IV чи VI класу захисту; перекидання колеса; вправи на спеціальній смугі перешкод з використанням гірсько-штурмових елементів у бойовому спорядженні; відпрацювання бойових ситуацій з моделюванням рукопашних сутичок в умовах щільного контакту з ворогом; моделювання та відпрацювання ситуацій по безшумному та прихованому пересуванню та знищенню чатових.
№2 – спрямований на підготовку до спеціальних операцій в населених пунктах (місто, село).	1) формування готовності в/с до спеціальних операцій в населених пунктах (місто, село), розвиток та удосконалення сили та спритності, удосконалення вестибулярної стійкості та	вправи, які безпосередньо впливають на підвищення фізичної готовності до дій в умовах населених пунктів: спеціальні контрольні вправи на єдиній та спеціальній смугах перешкод у бронежилетах IV чи VI класу
<i>продовження таблиці 1</i>		
Фізичні вправи для контролю особового складу який діє в населених пунктах (місто, село): підтягування на перекладині; підйом обертом на перекладині; вихід силою на перекладині; спеціальні контрольні вправи на єдиній та спеціальній смугах перешкод; метання гранати на дальність; приготування до стрільби з різних положень (норматив вогневої підготовки № 1); пересування на полі бою, потайне висунення до об'єкта противника	просторового орієнтування (відпрацьовується під час навчальних занять, польових виходів, під час пересувань до місць проведення занять та на тактичному полі, стрільбиці); 2) підвищення рівня загальної фізичної та спеціальної підготовленості в/с; 3) підвищення інтенсивності та щільності проведення навчальних занять з фізичної підготовки, а	захисту; метання гранат на дальність та влучність; човниковий біг 10 x 10 м у бойовому спорядженні але без зброї; човниковий біг 4 x 400 м у повному бойовому спорядженні; біг на 1000 м. у повному бойовому спорядженні; підтягування в бронежилеті IV чи VI класу захисту; вихід силою на перекладині; приготування до стрільби з автомату та пістолета з різних положень; відпрацювання спільних дій бойової групи у приміщеннях;

(норматив № 2 з тактичної підготовки); прийоми бою зі зброєю, прийоми обеззброєння при уколі багнетом та ударі но-жем, больові прийоми в стійці та задущуючи захоплення, зв'язування та обшук.	також її інших форм, що містять вправи спрямовані на вивчення та відпрацювання прийомів та дій які зорієнтовані на подальшу службово-бойову діяльність; 4) розвиток загальної моти-вації в/с до активних занять обраним видом спортом.	пересування різ-ними способами зі спорядженням та без.
№3 – спрямований на підготовку до спеціальних операцій по звільненню заручників. Фізичні вправи для контролю особового складу який діє в спеціальних операціях по звільненню заручників: комплексно-сило-ва вправа; комплексна акробатична вправа; ри-вок гирі 24 кг; метання гранат на дальність; чов-никовий біг 10 x 10 м; біг на 400 м; біг на 1000 м; контроль РБ 3; пересування на полі бою, потайне висунення до об'єкта противника (норматив № 2 з тактичної підготовки).	1) формування готовності в/с до застосування тактичних схем звільнення заручників під час спеціальних операцій; 2) підвищення рівня загальної фізичної та спеціальної підготовленості; 3) формування готовності в/с до інтенсивних дій спрямова-них на вдосконалення фізичної підготовленості, які можливі тільки при високому рівні вмотивованості та роз-витку високого рівня функціонального стану організму в/с; 4) формування психологічної стійкості в/с до впливу несприятливих факторів служ-бово-бойової діяльності; 5) розвиток у в/с впевненості в своїх силах, виховання рішучості та сміливості.	вправи, які безпосередньо впли-вають на підвищення фізичної готовності до такого виду операцій а саме: метання гранат на дальність та влучність; човниковий біг 10 x 10 м. у бойовому спорядженні але без зброї; човниковий біг 4 x 400 м. у повному бойовому спорядженні; біг на 400 м. у повному бойовому спорядженні; біг на 1000 м. у повному бойовому спорядженні; комплексна швидкісно-силова вправа; комплексна акробатична вправа; лазіння по канату в бронежилеті IV чи VI класу захисту; ривок гирі 24 кг; спеціальні штурмові дії в приміщенні; спеціальні штурмові дії на техніці; тренування на спеціальній штурмовій смузі перешкод; пересування на полі бою, потайне висунення до об'єкта противника (норматив № 2 з тактичної підготовки); тренування больових прийомів в стійці, зв'язування, обшук, конвоювання, одягання кайданків тощо.
<i>продовження таблиці 1</i>		
№4 – спрямований на підготовку до спеціальних операцій пов'яза-них із охороною громад-ського порядку. Фізичні вправи для контролю особового складу який діє в спеціальних операціях по охороні громадського порядку: загальна кон-трольна вправа на єди-ній смузі перешкод; спе-ціальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод; човниковий біг 10x10м; біг на 100м; біг на 1000м; ривок гирі 24 кг; комплексно-силова вправа на перекладині; контроль прийомів рукопашного бою (спеціальний комп-лекс РБ-3).	1)підвищення рівня загальної фізичної та спеціальної підготовленості в/с (підвищення кваліфікаційного рівня фізи-чної підготовленості); 2) розвиток та удосконалення основних фізичних якостей: сили, витривалості, удоскона-лення техніки та тактики застосування заходів фізич-ного впливу, сили; Необхідні передумови: захо-ди по забезпеченню можли-востей в/с систематичних занять обраним видом спор-ту; забезпечення в/с необ-хідним спортивним інвен-тарем та екіпіровкою; кадро-ве забезпечення; залучення в/с до участі у змаганнях різних рангів; мотивація в/с до фізичного саморозвитку; заохочення найкращих в/с, які досягли успіхів у змагальній діяльності (бойо-вій підготовці); розроблення та впровадження в систему професійної освіти (бойової підготовки) в/с різних категорій найбільш ефек-тивних та адекватних (інфор-мативних) критеріїв оціню-вання; стимулювання в/с до здорового способу життя та збереження здоров'я; створе-ння під час занять	вправи, які безпосередньо впли-вають на підвищення фізичної готовності до такого виду операцій а саме: загальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод; спеціальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод; прийому бою з використанням комплексного захисту рук та ніг; прийоми бою з гумовим кийком та захисного щита; спеціальні дії при затриманні, обшук, одягання наручників чи зв'язування, конвоювання; човниковий біг у бронежилеті IV чи VI класу захисту; біг на 3 км; комплексно-силова вправа на перекладині в бронежилеті IV чи VI класу захисту; згинання та розгинання рук в упорі лежачи в бронежилеті IV чи VI класу захисту; тренування в шикуванні бойових порядків в військовому оперативному резер-ві; тренування зі спеціально розро-бленим щитом з обтяженням.

	з фізичної та бойової підготовки атмо-сфери взаємодії, спортивного суперництва, взаємодопомоги, тощо.	

З метою модернізації системи спеціальної фізичної підготовки представників досліджуваної категорії під час педагогічного моделювання (розроблення навчально-тренувальних комплексів №1-4) членами НДГ були використані наступні принципи:

- 1) принцип оптимальності та обумовленості (забезпечує всебічну підготовку майбутніх офіцерів в системі професійної освіти до майбутньої військово-професійної діяльності у різних умовах СБД);
- 2) принцип військово-професійної орієнтації (полягає у: трансформації системи навчання відповідно до вимог та реалій сьогодення; модернізації методики (технології) фізичної та спеціальної фізичної підготовки (дисциплін блоку бойової підготовки); уніфікації змісту, а також способів організації системи підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів);
- 3) принцип випередження (полягає у детальному розгляді завдань та цілей військово-професійної підготовки із урахуванням майбутньої службово-бойової діяльності);
- 4) принцип комплексності засобів бойової підготовки: фізичної підготовки, тактичної та спеціальної підготовки (для ефективного та надійного виконання завдань за призначенням на первинних офіцерських посадах).

Враховуючи вище викладене, беручи до уваги результати аналізу науково-методичної та спеціальної літератури [1-3, 7, 11, 12], членами НДГ встановлено, що комплексних досліджень спрямованих на розроблення та апробації прикладних комплексів фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів інституції СБОУ до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності не проводилося.

Надалі (3 етап, 1 блок) нами було розроблено програму педагогічного експерименту. Мета експерименту – перевірити ефективність розроблених нами навчально-тренувальних комплексів №1-4. Незалежні змінні: змістове наповнення навчально-тренувальних комплексів №1-4. Залежні змінні: рівень фізичної та спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ; рівень сформованості професійних компетентностей (складова готовності до виконання завдань за призначенням на первинних офіцерських посадах та в процесі навчально-бойової діяльності).

Учасники експерименту: майбутні офіцери НГУ – курсанти: Київського інституту НГУ (КІНГУ, n=82 чол.) та Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ, n=94 чол.). Необхідно підкреслити, що всі учасники педагогічного експерименту дали згоду на участь в дослідженні. На початку педагогічного експерименту представників досліджуваної категорії було розподілено на 2 групи – контрольну (Кг, n=85 чол.) та експериментальну (Ег, n=91 чол.). Важливим є те, що курсанти Кг та Ег суттєво не розрізнялися за рівнем фізичного розвитку та рівнем сформованості професійних компетентностей, завдяки чому було забезпечено однорідність складу груп на початку проведення комплексного дослідження (педагогічного експерименту). У подальшому, з дотриманням теоретичних положень членами НДГ проведено дослідно-експериментальну роботу у три етапи: константувальний, формувальний та контрольний.

У свою чергу, константувальний етап дослідно-аналітичної та експериментальної роботи був спрямований на аналіз теоретико-методичних засад формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності із акцентованим використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки; пошук оптимальних моделей формування професійних компетентностей у представників досліджуваної категорії; виявлення можливостей удосконалення підготовки курсантів; моніторинг стану розроблення обраної наукової проблематики; визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до дій в умовах значного психофізичного навантаження (анаеробному режимі СБД); відбір здобувачів до Кг та Ег; визначення початкового (вихідного) рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості, а також рівня сформованості професійних компетентностей (відповідно до етапу професійної підготовки, року навчання) шляхом проведення константувального зрізу; порівняння статистичних результатів Кг та Ег.

У динаміці 2 блоку 3 етапу наукового дослідження (формувальному) – членами НДГ практично апробовано навчально-тренувальних комплекси №1-4 (див. табл. 1). Необхідно підкреслити, що фізичні вправи, прийоми та спеціальні дії у навчально-тренувальних комплексах №1-4 представниками Ег виконувалися під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки та практичних занять блоку «бойової підготовки», як в пункті постійної дислокації, так і в навчальному центрі під час польових виходів тощо. Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок здійснювалося у процесі навчання згідно програм бойової підготовки (застосовувалася шкала оцінювання ECTS). Крім цього, упродовж цього етапу зосереджено увагу членів НДГ на: розвиток та удосконалення у майбутніх офіцерів психофізичної стійкості до впливу несприятливих факторів СБД; посилення їх практичної підготовленості до дій у змодельованих екстремальних умовах СБД.

У курсантів Кг, які прийняли участь в педагогічному експерименті, освітній процес професійної підготовки здійснювався традиційно.

Третій етап (контрольний) наукового дослідження передбачав порівняння рівнів: розвитку фізичної та спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ; сформованості професійних компетентностей (представників Кг та Ег). На цьому етапі (завершальному) проведено узагальнення результатів педагогічного експерименту (динаміка рівня сформованості досліджуваних складників надано на рис. 1, 2).

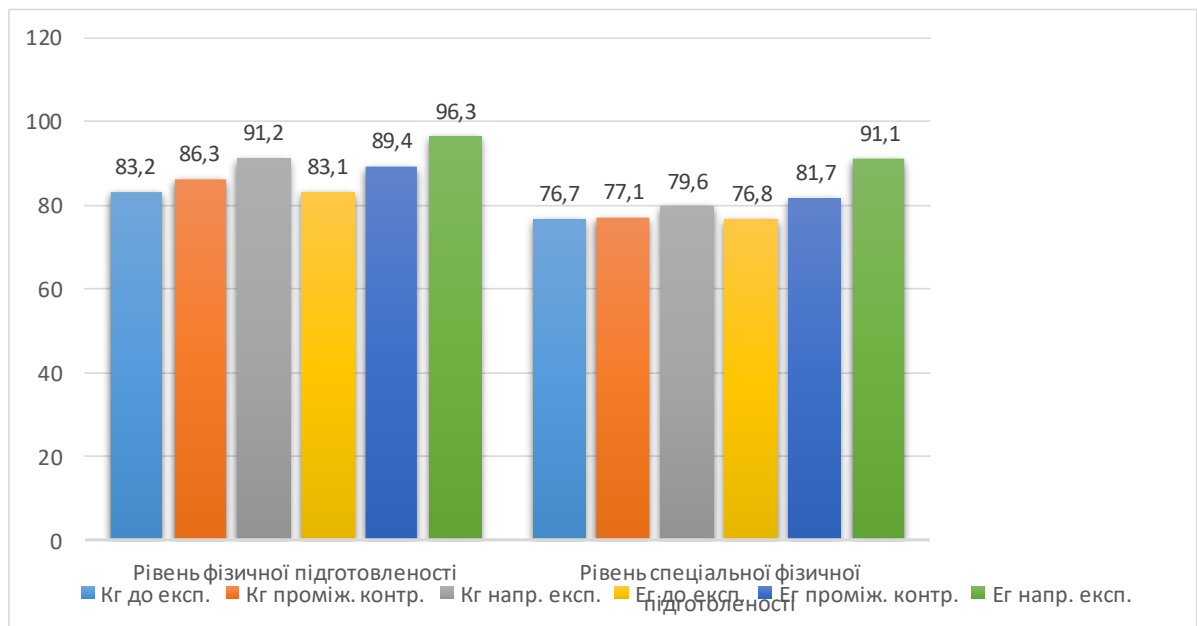

Рис. 1. Динаміка розвитку фізичної та спеціальної фізичної підготовленості представників Кг (n=85 чол.) та Ег (n=91 чол.) упродовж педагогічного експерименту

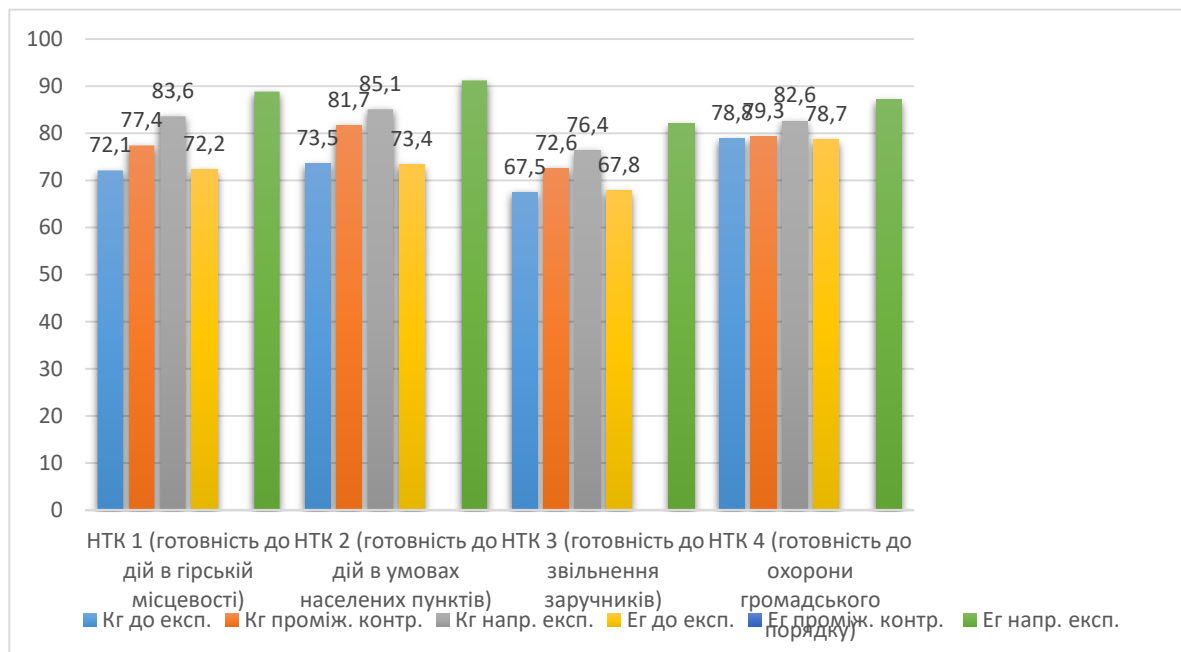

Рис. 2. Динаміка формування професійних компетентностей курсантів Кг (n=85 чол.) та Ег (n=91 чол.) упродовж педагогічного експерименту

З огляду на отримані результати можливим є відпрацювання висновку, що всі умови для проведення педагогічного експерименту – витримані, а в Ег спостерігалася позитивна динаміка сформованості професійних компетентностей у майбутніх офіцерів, які забезпечують їхню готовність до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБД. Це стало можливим завдяки поетапному та збалансованому фізичному розвитку представників досліджуваної категорії (курсантів Ег).

Підсумовуючи вище викладене доцільно констатувати, що поставлені перед нами завдання виконанні, а головна мета дослідження – досягнута.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. В процесі емпіричного дослідження членами науково-дослідної групи розроблені та апробовані навчально-тренувальні комплекси фізичних та спеціальних вправ, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Порівняльний аналіз результатів педагогічного експерименту свідчить про збільшення відсотків курсантів Ег у порівнянні із представниками Кг з високим рівнем сформованості професійних компетентностей (відмінного рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості) – на 32%. У процесі порівняння результатів експерименту до та після його проведення членами НДГ встановлено: у представників Кг емпіричні значення критерію χ^2 менші за критичне, характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості 0,05; у Ег емпіричні значення критерію χ^2 більші за критичне, достовірність різниці характеристик порівнюваних груп становить 95%. Отже, отримані результати є достовірними і надають підстави для формулювання висновку про не випадковість відмінностей значень досліджуваних рівнів, що засвідчує ефективність запропонованих нами навчально-тренувальних комплексів №1-4.

Результати дослідження впроваджені у систему професійної освіти (фізичної та спеціальної фізичної підготовки) майбутніх офіцерів: Національної академії Національної гвардії України, Київського інституту Національної гвардії України, Харківського національного університету Повітряних Сил Збройних Сил України імені Івана Кожедуба та Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення функціональних комплексів попутного фізичного тренування майбутніх офіцерів інституцій СБОУ.

Література

1. Білоус Т.Л. Формування професійної готовності до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників ОВС : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2015. 278 с.
2. Боровик М.О. Педагогічні умови формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2020. 24 с.
3. Височіна Н., Гуніна Л., Хацаюк О., Котляренко Л., Головащенко Р., Івченко А. Модель психофізичної готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням. *Військова освіта*. Київ, 2021. – Вип. 1 (43). С. 24-43.
4. Грибан Г.П., Пічугін М.Ф., Романчук В.М. Фізичне виховання військовослужбовців: навчально – методичний посібник. Житомир : ЖВІ НАУ, 2011. 820 с.
5. Добровольський В.Б. Удосконалення фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів : дис. ... канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02. Дніпро, 2018. 228 с.
6. Корчагін М.В. Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців – операторів Повітряних Сил Збройних Сил України. *Слобожанський науково – спортивний вісник*. Харків, 2010. – Вип. 4. С. 33-36.
7. Любич Р.І. Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки : дис. ... доктора філософії : 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Харків, 2023. 424 с.
8. Ненько Ю.П. Теоретико-методологічні засади професійно-орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Рівне, 2018. 512 с.
9. Откидач В. Теоретичне обґрунтування програми спеціальної фізичної підготовки курсантів ВВНЗ на освітньому рівні «Магістр». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2022. – Вип. 3 (148). С. 90-93.
10. Откидач В.С. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів засобами військово-спортивних багатоборств : дис. ... доктора філософії : 017 Фізична культура і спорт, 01 Освіта/Педагогіка. Дніпро, 2023. 242 с.
11. Пронтенко В., Старчук О., Гусак О., Дятел А., Хлібович І., Плева К., Рябуха О. Вплив засобів спеціальної фізичної підготовки на формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до професійно-бойової діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2021. – Вип. 10 (141). С. 106-110.
12. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>.

References

1. Bilous T.L. Formation of professional readiness to work in extreme conditions among future employees of Internal Affairs Bodies: Thesis ... Candidate Ped. Sciences: 13.00.04. Sloviansk, 2015. 278 p.
2. Borovyk M.O. Pedagogical conditions for the formation of physical endurance of future officers of the National Police in the process of professional training: Thesis ... Candidate Ped. Sciences: 13.00.04. Starobilsk, 2020. 24 p.
3. Vysochina N., Gunina L., Khatsaiuk O., Kotlyarenko L., Golovashchenko R., Ivchenko A. Model of psychophysical readiness of future officers to perform assigned tasks. *Military education*. Kyiv, 2021. – Issue 1 (43). P. 24-43.
4. Hryban H.P., Pichugin M.F., Romanchuk V.M. Physical training of military personnel: educational and methodological manual. Zhytomyr: ZhVI NAU, 2011. 820 p.
5. Dobrovolsky V.B. Improving the physical training of female cadets of higher military educational institutions: Thesis ... Candidate of sciences in physical education and sports: 24.00.02. Dnipro, 2018. 228 p.
6. Korchagin M.V. Special physical training of servicemen - operators of the Air Force of the Armed Forces of Ukraine. *Slobozhansky science and sports bulletin*. Kharkiv, 2010. – Issue 4. P. 33-36.
7. Lyubchych R.I. Formation of physical readiness of future officers of the National Guard of Ukraine for service and combat activity in the process of professional training: Thesis ... Doctor of Philosophy: 015 Professional educations (by specialization). Kharkiv, 2023. 424 p.
8. Nenko Yu.P. Theoretical and methodological principles of professionally oriented communicative training of future officers of the civil protection service: Thesis ... Doc. Ped. Sciences: 13.00.04. Rivne, 2018. 512 p.
9. Otkydach V. Theoretical justification of the special physical training program for cadets of higher military educational institutions at the Master's level of education. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports)*. Kyiv, 2022. – Issue 3 (148). P. 90-93.
10. Otkydach V.S. Improvement of special physical training of cadets by means of military and sports all-around: Thesis ... Doctor of Philosophy: 017 Physical culture and sport, 01 Education/Pedagogy. Dnipro, 2023. 242 p.
11. Prontenko V., Starchuk O., Husak O., Dyatel A., Khlibovych I., Pleva K., Ryabukha O. The effect of special physical training on the formation of physical readiness of future officers for professional combat activities. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports)*. Kyiv, 2021. – Issue 10 (141). P. 106-110.

12. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).18

Микитчик О.С.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро
Борисов Є.В.,
старший викладач
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ ПРИ ПОЧАТКОВОМУ НАВЧАННІ ПЛАВАННЮ

У статті на підставі аналізу літературних джерел наведено аналіз відношення науковців щодо застосування засобів, що підтримують при початковому навчанні плаванню. Проведений нами аналіз наявної літератури засвідчив наявність протиріч у думках науковців щодо доцільності використання засобів, що підтримують при початковому навчанні плаванню, що і обумовило актуальність обраної теми дослідження.

Методи дослідження: аналіз, порівняння, дедукція, індукція, систематизація і узагальнення науково-методичної літератури та нормативно-правових документів. Дослідження проводились протягом 2023 року. Виявлено, що наразі не існує єдиної думки щодо ефективності застосування тих, чи інших засобів, що підтримують при початковому навчанні плаванню. На підставі аналізу думок науковців зроблені висновки про доцільність використання засобів, що підтримують при початковому навчанні плаванню. Фахівці радять для відпрацювання техніки рухів ніг застосовувати пінопластові дошки; техніки рухів рук – колобашки; у випалку, коли дитина довгий час не може опанувати «кролеві» рухи ногами – ласті; при буксированні, як рухому опору, усуненні помилок в положенні голови, тулубу або у русі кінцівок – страхувальну жердину; при вивченні та удосконаленні стартowego стрибка – надувні манжети (нарукавники).

Ключові слова: навчання, плавання, засоби, що підтримують, діти.

Mykytchuk O., Borysov E. To the question regarding the use of means that support initial swimming training. The article, based on the analysis and generalization of these literary sources, gives the attitude of scientists regarding the effectiveness of the use of certain means that support the initial swimming training of children of different ages. Our analysis of the available scientific and methodological literature proved the existence of contradictions in the opinions of modern scientists regarding the expediency of using means that support initial swimming training. The above determined the relevance of the chosen research topic.

Research methods: analysis, comparison, deduction, induction, systematization and generalization of scientific and methodological literature and regulatory and legal documents. Organization of research: the research was conducted during 2023 in accordance with the thematic plan of scientific research of PDAFKiS for 2021-2025 on the topic "Theoretical and methodological foundations of training athletes in Olympic and professional sports" (state registration number 0121U108253). Conclusions. It was found that currently there is a consensus regarding the effectiveness of the use of certain aids that support initial swimming training. Based on the analysis of scientists' opinions, conclusions were made about the feasibility of using aids that support initial swimming training. Experts advise to use foam boards to practice the technique of leg movements; techniques of hand movements - kolobashki; in burn-out, when the child cannot master the "rabbit" movements with his legs - flippers for a long time; when towing, as a movable support, eliminating errors in the position of the head, trunk or in the movement of the limbs - a safety pole; when studying and improving the starting jump - inflatable cuffs (armbands).

Keywords: education, swimming, support equipment, children.

Постановка наукової проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом певної актуальності набули питання розробки різноманітних моделей навчання плавання. Фахівці радять застосовувати наступні моделі навчання: цілісно-роздільну, послідовно-паралельну, послідовну, прискорену, з використанням підтримуючих та технічних засобів навчання [5].

У той же час, методичні розробки сучасних фахівців з плавання містять необхідні відомості про планування, структуру, методику початкового навчання плаванню. Так, наприклад, достатньо детально представлено методику навчання плаванню. Велика увага також приділяється послідовності навчання плавальним навичкам, опису завдань, що вирішуються у всіх частинах окремого заняття [1, 4].

Проведений нами аналіз наявної літератури засвідчив наявність протиріч у думках науковців щодо доцільності використання засобів, що підтримують при початковому навчанні плаванню, що і обумовило актуальність обраної теми дослідження.

Мета дослідження – на підставі аналізу літературних джерел розглянути сучасні підходи до використання засобів, що підтримують при початковому навчанні плаванню дітей молодшого шкільного віку.

У дослідженнях були застосовані наступні **методи дослідження:** методи теоретичного рівня: аналіз, порівняння,